

Öğretmenlik Meslek İtibarının Soruşturma Bağlamında İncelenmesi

Examining the Reputation of the Teaching Profession in the Context of Investigation

Nil Özkan¹, Öznur Tulunay Ateş²

¹Sorumlu Yazar, Doktora Öğrencisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, drnilozkan@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0001-6237-5359)

²Doç. Dr., Öznur Tulunay Ateş, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, oates@mehmetakif.edu.tr, (https://orcid.org/0000-0003-1784-7227)

Geliş Tarihi: 19.04.2024

Kabul Tarihi: 23.10.2024

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, hakkında soruşturma yürütülmüş öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin öğretmenlik meslek itibarı hakkındaki görüşlerinin incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma yönteminde yürütülüp durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırmada veriler uzman görüşlerine başvurularak hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış, katılımcılarla ilk olarak ön görüşmeler yapılmış ve sonrasında itibar kaybına uğradığını belirten katılımcılar ile mesleki itibar konusunda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2023/2024 eğitim-öğretim yılı içerisinde Akdeniz bölgesinde bir ilde yerel ve ulusal basına yansıyan haberlerden yola çıkılarak ulaşılan ve MEB'e bağlı okullarda görev yapan toplamda 18 öğretmen ve okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcılara ulaşabilmek amacıyla ölçüt ve kartopu örneklem tercih edilmiş ve elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Mevcut çalışmada, katılımcıların görüşleri doğrultusunda hakkında soruşturma yürütülmüş öğretmenlerin öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili genel değerlendirmeleri, soruşturma sürecinde meslek itibarıyla ilgili ortaya çıkan sorunlar, yaşanan sorunların etkileri, davranış yansımaları ve itibar kaybının önlenmesine yönelik çözüm önerileriyle ilgili temalara ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlarla birlikte öğretmenlik meslek itibarı konusunda öğretmenlik imajının iyileştirilmesi, öğretmenlik mesleğiyle ilgili yasa değişikliklerinin koruyuculuğu üzerine önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Soruşturma, öğretmenlik meslek itibarı, mesleki itibar kaybı.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the perspectives of teachers and school administrators who have been subjected investigations and the reputation of the teaching profession. The study was conducted in qualitative research method and was designed in a case study. In the research, data were collected through a semi-structured interview form prepared by consulting expert opinions, preliminary interviews were held with the participants, and then interviews were held with the participants who stated that they had suffered a loss of reputation, about professional reputation. The study group consists of a total of 18 teachers and school administrators working in schools affiliated with the Ministry of Education, selected thorough based on news reported in local and national media from a province in the Mediterranean region during the 2023/2024 academic year. Criterion and snowball sampling methods were employed to reach the participants, and the data were analyzed by content analysis. In the current study, in line with the opinions of the participants, themes were reached regarding the general evaluations of the teachers about whom an investigation was conducted regarding their teaching profession, the problems that emerged regarding their profession during the investigation process, the effects of the problems experienced, behavioral reflections and solution suggestions to prevent loss of reputation. With the results obtained in the research, suggestions

were made on improving the image of teaching and the protection of legislative changes regarding the teaching profession.

Keywords: Investigation, reputation of the teaching profession, loss of professional reputation.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin bir iş ve meslek olarak görüldüğü, hatta günümüzde de bu düşüncenin kabul gördüğü söylenebilir. Öğretmenlik mesleği, eğitim öğretim faaliyetlerini yürütme, bir nesli yetiştiren, ülke, millet ve devlet için yapıcı ve yararlı yurttaş yetiştirme işi olarak tanımlanmaktadır (Çelikten, 2005). Öğretmenlik, kültürün ve toplumsal değerlerin kuşaklar arası aktarımını sağlayan, bireylerin potansiyellerinin ortaya çıkarılmasında aracı rol üstlenen bir meslektir. Aynı zamanda öğretmenlik mesleği eğitim alanında uzmanlık bilgi, beceri ve mesleki formasyonu zorunlu kılan profesyonel bir uğraştır (Macbeth, 2012). Öğretmenlik Meslek Kanununda da belirtildiği gibi (2022) devletin eğitime ve öğretime atfettiği yönetsel görevleri yerine getirmekle ve Türk eğitim sisteminin amaçlarını gerçekleştirmekle yükümlü olan öğretmenler (Özkan & Kartal, 2024) bu mesleğin gerektirdiği uzmanlık ve üstlendiği mesleki sorumluluklar itibarıyla büyük önem kazanmaktadır (Altan & Özmuş, 2022).

Önemi araştırmacılar tarafından sıklıkla ifade edilen (Dönmez Yapucuoğlu & Eryılmaz Ballı, 2022; Guerriero, 2014) öğretmenlik mesleğinin, belirli bir çerçevede ilke, standart ve normlara sahip olmakla birlikte toplumsal anlamda da değer, prestij ve itibara sahip olduğu söylenebilir. Öğretmenlik mesleğinin itibarı her toplumda farklılık göstermekle birlikte günümüzde bu değeri etkileyen mesleki ve meslek dışı faktörler bulunmaktadır. Andreas'a göre (2014) mesleki faktörler; mesleğe alım koşulları, uygulanan eğitim politikaları, mesleki gelişim ve özerklik, istihdam edilememe, öğretmen yetiştirmeye yönelik uygulamalar ve ekonomik koşullar olarak sıralanırken meslek dışı faktörler ise bilgi teknolojisi ve toplumdaki değişimler, öğretmene biçilen insani değer ve sosyal rol, ülkenin eğitim seviyesi, demografik özellikler, medyadaki algı ve imaj olarak sıralanmaktadır. Varkey GEMS Vakfı (2013) tarafından ise öğretmenliğin mesleki itibarına ilişkin bakış açıları farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu değişkenler: öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklere kıyasla itibarı, öğretmenlik mesleğini icra eden bireylerin toplumsal statüsü, mesleğe gösterilen toplumsal saygı, ödenen ücretlerin yeterliliği, eğitim sistemine oluşan güven ve mesleki örgütlenme olarak ifade edilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlik mesleğinin kendine özgü; hizmette sorumluluk, profesyonellik, yolsuzluk yapmama, mesleki bağlılık, eşitlik, adalet, güvenli ortam sağlama, dürüstlük, güven, doğruluk, kaynakların verimli kullanımı ve tarafsızlık gibi etik ilkeleri belirlenmiştir. Bu ilkelere uygun olmayan mesleğin dışında olarak değerlendirilen etik dışı davranışların ise (ayrımcılık yapma, tutarsız davranma, maddi çıkar elde etme, baskı oluşturma, eğitim ve öğretimi aksatma vb.) öğretmenlik mesleğini olumsuz etkileyebileceği ifade edilmektedir. (Altinkurt & Yılmaz, 2012). Öğretmenlik meslek itibarını etkileyebilecek faktörler ve değişkenler; bir bakıma toplum tarafından öğretmene verilen değeri, toplumun bakış açısını ve algısını yansıtmaktadır.

Öğretmenlik Meslek Kanununa göre (2022) özel uzmanlık gerektiren ve profesyonel olarak nitelenen öğretmenlik, Cumhuriyetin ilk yılları dâhil olmak üzere her dönemde toplumda saygın bir meslek olarak adlandırılmıştır fakat diğer meslek gruplarıyla karşılaştırıldığında statü olarak daha düşük bir meslek olarak görülmektedir (Özsoy vd., 2010). Türkiye'de son yıllarda uygulanan eğitim politikaları, yanlış eğitim planlamaları, öğretmen niteliğinin düşmesi, öğretmenliğin uzmanlık gerektiren bir meslek olmasına rağmen herkes tarafından kolaylıkla yapılabilir bir meslek haline dönüşmesi gibi nedenler, toplumdaki öğretmenlik meslek itibarının değer kaybetmesine ve öğretmenliğin mesleki statüsünün yetersiz hale gelmesine sebebiyet vermiştir (Altan, 2017). Nitekim öğretmenlik meslek itibarı ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar mesleğin toplumdaki değer kaybını kanıtlar nitelikte olup değer kaybının

evrensel bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır (Gönülaçar, 2016; Kıran vd., 2019; Kraft & Lyon 2022; Troman & Woods, 2000; Waters vd., 2021).

Öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili yapılan diğer çalışmalara bakıldığında, meslekle ilgili prestij ve statünün ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği görülmektedir. Nitekim öğretmenlik mesleğine ölçülen değer ve verilen önem, aynı zamanda eğitimin kalitesini ve niteliğini sorgulama noktasında kritik önem taşımaktadır. Her toplumda farklılık göstermekle birlikte öğretmenlik mesleğinin statüsü ve prestijini, elde edilen kazanç, diğer mesleklere göre tercih edilebilirlik, ebeveynler tarafından çocuklarına öğretmenlik mesleğini önerme düzeyi, veliler tarafından mesleğe duyulan saygı ve toplumun eğitim sistemine bakış açısını etkileyebilmektedir. Örneğin, Kraft ve Lyon (2024) tarafından yapılan çalışmada Amerika Birleşik Devletleri’nde yalnızca ebeveynlerin %12’si çocuklarını öğretmen olmaya teşvik ettiği belirtilmektedir. Yine başka bir çalışmada Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerinde öğretmenlik mesleği en saygın meslek değilken Latin Amerika’nın (Arjantin), Kuzey Avrupa’nın (Finlandiya, Danimarka, Norveç), Asya’nın (Kore, Sri Lanka, Singapur) ve Afrika’nın (Kenya, Lesetho vb.) bazı ülkelerinde en saygın ve prestijli meslek olduğu saptanmıştır (Stromquist, 2018). Ayrıca eğitim sistemlerinin girdisi ve çıktısının insan olduğu düşünüldüğünde öğretmenlik mesleğinin toplumdaki gelişmelere ve diğer mesleklere kıyasla üstlendiği roller ve sorumluluklar gereği itibarının sınırları da genişleyip daralabilmektedir. Kalin ve diğerleri (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlik mesleğinin toplumdaki işlevi, görevi ve gerçekleştireceği hedefleri artarken statüsünün ve değerinin azaldığı belirtilmektedir. Türkiye için değerlendirildiğinde ise öğretmenlik mesleğine ilişkin öğretmenlerin mesleklerinden ve çalışma koşullarından memnuniyetleri TALIS (2018) verilerine dayalı olarak incelenmiş ve öğretmenlerin sadece %26’sının mesleklerinin toplumda değerli olduğunu ifade etmiştir. Bu oran TALIS’e katılım sağlayan tüm OECD ülkelerinin ortalamasıyla eşdeğer olup OECD genelinde de öğretmenlik mesleğinin toplumda değersiz görüldüğü söylenebilir. Farklı bir veride ise çalışmaları karşılığı aldığı maaştan memnun olan öğretmenlerin oranı %32 olup bu oranın OECD ortalamasının altında kaldığı ve farklı bir meslek seçmenin daha iyi olabileceği yönünde öğretmenlerin %47,9’unun katılım gösterdiği belirtilmiştir. Mevcut çalışma koşullarının memnuniyetinin değerlendirilmesinde de öğretmenlerin %36,9’unun imkân olması halinde okul değiştirmek istediği belirtilmiş ve bu oranının OECD ortalamasının çok üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlik meslek itibarı açısından önemli bir veri sağlayan OECD (2023) raporuna göre Türkiye’de görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin maaşlarında diğer ülkelerle kıyaslandığında kademe ve deneyim süresi arttıkça önemli bir farklılaşma olmadığı görülmekte ve bir okul müdürünün alabileceği maaşın OECD ortalamasından çok düşük olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir sonuca göre ise Türkiye’de en üst kademede olup ilköğretim kademesinde görev yapan bir ilköğretim öğretmeni ile mesleğe yeni başlayan aynı kademedeki öğretmen maaşları arasındaki fark %9 iken OECD ülkelerindeki farkın %70’e yakın olduğu görülmektedir. Bartanen ve Kwok (2022) tarafından yapılan çalışmada, maddi getirinin toplumda öğretmenlik mesleğini önemli ölçüde etkileyen profesyonel bir faktör olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda mesleğe başlangıçtaki ekonomik getirinin düşük olması öğretmenlik mesleğinin cazibesini düşürdüğü, yeni ve başarılı adayları çekemediği mesleğin toplumlarda hala bir saygınlığı olsa da gittikçe düşüş eğiliminde olduğu vurgulanmaktadır (Aldeman, 2022). Öte yandan öğretmenlerin prestijini etkileyen en önemli unsurların gelir, çalışma koşulları ve iş garantisinin olduğu vurgulanmakla birlikte (Banerjee vd., 2017), mesleğe yönelik olumsuz tutum, düşük statü ve gelir yetersizliğinin mesleki itibar üzerinde olumsuz etki yarattığı ifade edilmektedir (Goldhaber & Theobald, 2022; Schleicher, 2018).

Saks ve Ilves (2020) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin elde ettikleri gelirdeki düşüklüğün öğretmenleri ekonomik anlamda olumsuz etkilediği ve bu durumun mesleki performanslarını ve başarılarını da düşürdüğü belirtilmiştir. Pişkin ve Parlar (2021) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin kişisel özellikleri, sınıf içi davranışları ve diğer okul paydaşlarından kaynaklı sorunlar sebebiyle yapılan hatalar üzerinden tüm öğretmenlere genelleme yapılması ve medya kanalları aracılığıyla birtakım olumsuz tutum ve davranışların

sergilenmesiyle istenilen algının yaratılıp mesleğin zedelendiği öne sürülmektedir. Aynı zamanda politika yürütücülerinin ve eğitim temsilcilerinin eğitim personeline yönelik sergilediği üslup, tavır ve davranışlarının da mesleğin itibarına zarar verdiğini belirtilmektedir. Güven ve Gökçe (2018), yaptığı araştırmada birçok öğretmenin kendi mesleklerine yönelik beklentilerinin istenilen seviyede olmadığını, mesleğin saygınlığının eski dönemlere kıyasla azaldığını ifade etmektedirler. Symeonidis (2015) ise öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün düşük olmasının öğretmenlerinin performansını, toplumdaki rolünü, kendilerine yönelik uygulanması gereken davranış ve tutumları olumsuz etkilediğini ve medyaya olumsuz yansıyan bilgilerin toplumdaki öğretmenlik imajına zarar verdiğini ileri sürmüştür.

Öğretmenlik meslek itibarını olumsuz yönde etkileyen çalışmaların bulunmasının yanı sıra çeşitli nedenlerle öğretmenler hakkında yürütülen soruşturmanın da öğretmenler üzerinde nasıl bir algı yarattığı ve öğretmenlik kimliği üzerinde nasıl bir etki oluşturduğu büyük önem taşımaktadır. Literatür incelendiğinde öğretmenlik meslek itibarını olumsuz yönde etkileyen etkenler konusunda çalışmalar bulunduğu (Ceviz, 2018; Demir & Almalı, 2020; Tunç & Toker Gökçe, 2018) fakat bu çalışmalarda meslek itibarı konusunun soruşturma geçiren öğretmenler örneğinde incelenmediği görülmüştür. Öğretmenlik mesleğinin itibarına ilişkin algıyı ve öğretmenlik kimliğini olumsuz yönde etkileyeceği için soruşturmaya konu olan durumların, soruşturma geçirmiş olmanın, soruşturma neticesinde psikolojik, ekonomik ve toplumsal sorunlar yaşayan öğretmenlerin düşüncelerinin önemli olduğu söylenebilir. Bu nedenle mevcut çalışmada etik veya etik dışı davranışlar sebebiyle hakkında soruşturma yürütülmüş öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin eylemlerinin öğretmenlik meslek itibarı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, soruşturmaya konu olan eylemlerin nedenlerinin ve gerekçeleriyle birlikte öğretmenlik meslek itibarının nasıl etkilendiğinin derinlemesine incelenmesi amacıyla hakkında soruşturma yürütülmüş olan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın temel amacına aşağıdaki alt sorularla ulaşılmaya çalışılmıştır:

1. Günümüzde öğretmenlik meslek itibarı nasıl değerlendirilmektedir?
2. Soruşturma neticesinde öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunların sebepleri nelerdir?
3. Soruşturma yürütülmesi sonucu öğretmenlik meslek itibar kaybıyla ilgili yaşanan sorunların etkileri nelerdir?
4. Soruşturmalarda birlikte öğretmenlik mesleki itibar kaybına sebep olan sorunların veya olayların şu an gerçekleşmesi halinde kişinin davranışlarına yansımaları nasıl olabilir?
5. Öğretmenlik meslek itibarının artırılmasına yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Bu araştırmada ulaşılan bulguların toplumun geleceğinin aynası niteliğinde olan öğretmenlerin başarılı olması, mesleki itibarının toplumsal anlamda yükseltilmesi, mesleki itibarın hak ettiği değeri görmesi ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın, sendikaların, mesleki kuruluşların öğretmenlik mesleğinin itibarını korumaya yönelik hangi tür uygulamalar ve örgütlenme biçimlerini yürüteceğine ilişkin yol gösterici olması beklenmektedir. Ayrıca öğretmenlerle ilgili yürütülmüş ve sonuçlanmış soruşturmalara konu olan eylemlerin kaynağının öğrenilmesi ve sorun oluşturan yapının tespit edilmesi mesleki itibar yönündeki gerekli hususların, davranış ve beklentilerin yerine getirilmesine, ilerleyen süreçte yaşanması muhtemel olabilecek ve imaj erozyonu yaratabilecek eylemlere dönük önlemlerin alınmasına kılavuzluk etmesi ve eksik görülen hususların giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, öğretmenlerin soruşturmaya konu olan eylemler hakkındaki görüşleri, deneyimleri ve algılarını ortaya çıkarmak amaçlı nitel araştırma tekniklerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Merriam'a göre (2013) durum çalışması, çoklu kaynaklar doğrultusunda olayın veya olgunun derinlemesine betimlenmesini sağlayan ve ayrıntılı temellere dayandıran bir yöntemdir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde Akdeniz bölgesinde bir ilde öğretmenlerle ilgili yerel ve ulusal basına yansıyan haberlerin incelenmesi sonucu ulaşılabilen öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada basına yansıyan haberler ve bilgiler ölçüt örnekleme uygun olarak seçilmiştir. Ölçüt örneklemin temelindeki anlayış önceden belirlenmiş birtakım ölçütün karşılanarak olası bütün olguların çalışılmasıdır. Söz konusu ölçütler araştırmacı tarafından belirlendiği gibi daha önce hazırlanmış ölçütler de kullanılabilir (Palinkas vd., 2015). Mevcut araştırmada da basındaki haberlerin incelenmesi sonucu yaşanan durumlarla ilgili olan öğretmenler hakkında soruşturma açılıp açılmadığına dikkat edilmiştir. Aynı zamanda çalışma kapsamında ilk katılımcıdan sonra kartopu örneklem kullanılmıştır. Bu teknikte konu ile ilgili bir katılımcı referans olarak belirlenerek diğer katılımcılara ulaşmak hedeflenmektedir. Bu örneklemede katılımcıların araştırmacıyı yönlendirmesiyle örneklem oluşturulmaktadır (Suri, 2011). Çalışma grubunu oluşturan öğretmenler ile okul yöneticilerine ait demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Kıdem	Branş	Kademe	Görev
Erkek	56	Lisans	33	Elektrik	Ortaöğretim	Müdür
Kadın	55	Lisans	22	İngilizce	Ortaokul	Müdür
Kadın	33	Yüksek Lisans	12	Felsefe	Ortaöğretim	Müdür Yard.
Erkek	52	Yüksek Lisans	28	Fizik	Ortaöğretim	Öğretmen
Erkek	48	Lisans	26	Matematik	Ortaöğretim	Öğretmen
Erkek	57	Lisans	34	Edebiyat	Ortaöğretim	Öğretmen
Kadın	43	Lisans	21	Okul öncesi	Okul öncesi	Müdür
Erkek	42	Lisans	19	Türkçe	Ortaokul	Öğretmen
Kadın	40	Lisans	15	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	Öğretmen
Erkek	44	Yüksek Lisans	20	Bilişim Teknolojileri	Ortaokul	Müdür Yard.
Erkek	52	Yüksek Lisans	28	Tarih	Ortaöğretim	Öğretmen
Erkek	51	Yüksek Lisans	27	Elektrik	Ortaöğretim	Müdür
Erkek	46	Lisans	21	Fen bilgisi	Ortaokul	Öğretmen
Kadın	34	Lisans	9	Bilişim Teknolojileri	Ortaokul	Öğretmen
Kadın	52	Lisans	28	Kimya	Ortaöğretim	Öğretmen
Erkek	40	Lisans	17	Bilişim Teknolojileri	Ortaöğretim	Öğretmen
Erkek	46	Lisans	23	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	Müdür
Erkek	43	Lisans	21	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	Müdür Yard.

Araştırmanın çalışma grubunu toplam 18 katılımcı oluşturmaktadır. Bunların 13'ü erkek, 6'sı kadın, 13'ü lisans, 5'i yüksek lisans mezunu, 5'i müdür, 3'ü müdür yardımcısı, 10'u öğretmen olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların yaşları 33 ile 56 aralığında ve kıdem ortalamaları ise 12 ile 34 aralığındadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanabilmesi için Akdeniz Bölgesindeki bir ilde ölçüt örnekleme göre 2022-2023 eğitim öğretim yılında yerel ve ulusal basına yansımış öğretmenlerle ilgili haberlerin taranmasından yola çıkarak ulaşılan ve hakkında soruşturma yürütülmüş ilk katılımcıya ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında amaçlı örneklem türlerinden kartopu örneklem yöntemiyle seçilen ve hakkında soruşturma yürütülmüş olan öğretmenlerin mesleki itibarına yönelik görüşlerinin, deneyim ve algılarının ortaya çıkarılması doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formuna ilişkin oluşturulan sorular için öncelikle konu ile ilgili uzman görüşüne başvurulmuş ardından pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde ortaya çıkan eksiklikler ve aksaklıklar belirlenerek çeşitli düzenlemelerle forma son hali verilmiştir. Öğretmenlik meslek itibarı konusunda katılımcılara herhangi bir yönlendirme yapılmaması için öncelikle “Yaşadığınız olayın veya geçirdiğiniz soruşturmanın öğretmenlik meslek itibarını etkilediğini düşünüyor musunuz?” gibi sorular sorularak mesleki itibarının etkilenip etkilenmediği ve mesleki itibarın düşük veya yüksek olup olmadığı yönündeki değerlendirmelerini öğrenebilmek adına sorular sorulmuştur. Bu nedenle hakkında soruşturma yürütülmüş öğretmenler ve okul yöneticileriyle yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla öncelikle ön görüşmeler gerçekleştirilmiş ve sonrasında ön görüşmelerde geçirdiği soruşturmanın öğretmenlik meslek itibarının etkilendiğini belirten öğretmenler ve okul yöneticileriyle yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu aracılığıyla bilgiler toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin bilimsel olarak kabul edilebilmesi, bütüncül bir şekilde anlaşılabilmesi, olguların, durumların sentezlenmesi ve derinlemesine incelenmesi amacıyla veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir (Saldana, 2019). İçerik analizinde sırasıyla; verileri kodlama, temaları oluşturma, kodları ve temaları düzenleme, elde edilen bulguları tanımlama ve yorumlama adımları izlenmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Verilerin çözümlenmesinde tümevarım yaklaşımı benimsenerek veriler anlamlı birimlere ayrılmıştır. Bu birimler, kendisini en iyi tanımlayacak cümle, kavram veya sözcükle kodlanmıştır. Farklı zaman aralıklarında görüşmelerden elde edilen verilerin tekrar okuması yapılmış ve anlamlı birimler ile kodlar gözden geçirilmiştir. Araştırmacılar tarafından kodlamalar ayrı ayrı yapılmış ve karşılaştırılmış, nihayetinde görüş ayrılığı olan kodlarda anlamlı birimleri en iyi yansıtabilecek kodlara karar verilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili katılımcıların tüm görüşlerinin yansıtılması için doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Birebir alıntıların seçiminde çeşitlilik, açıklayıcılık ve çarpıcılığa dikkat edilmiştir. Katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirilen kodların belirtilmesi amacıyla kodların dağılımına ilişkin frekans (f) hesaplaması yapılmıştır.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla Creswell ve Miller’ın (2000) önerileri doğrultusunda görüşmeler katılımcıların isteği ve gönüllüğü dikkate alınarak yapılmış ve kendilerinden elde edilecek verilerin bilimsel araştırma kapsamında kullanılması konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Miles ve Huberman’ın (1994) görüşleri göz önünde bulundurularak görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizi sonucu oluşturulan kod, kategori ve temaların alanında uzman kişilerin elde ettiği bilgilerle karşılaştırılması yapılmış ve elde edilen bulgular katılımcıların doğrudan söylemleriyle desteklenmiştir. Doğrudan alıntılar verilirken katılımcıların kimliklerinin gizli kalmasına özen gösterilmiş, öğretmenler için “Ö”, eğitim yöneticileri için “Y” kodu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında katılımcılara toplanan bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve katılımın gönüllük esasına dayalı olduğu açıklanmıştır. Elde edilen verilerin tutarlılığının sağlanması için iki alan uzmanı tarafından analizler yapılmış ve ortaya çıkan uyumsuzluklarda ortak karar alınmıştır. Kodlayıcılar arasındaki tutarlılık Miles ve

Huberman (1994) tarafından önerilen ve kodlama güvenilirliğini sağlayan formül (Güvenirlilik = Görüş Birliği x 100 / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) kullanılarak %95 hesaplanmıştır. Ayrıca kod, kategori ve temaların oluşturulmasından sonra veriler yazılı hale getirilerek kolay ulaşılabile olanağı doğrultusunda belirlenen katılımcılara bilgilerin teyit ettirilmesi sağlanmıştır.

2.5. Araştırmacının Rolü

Çalışmada, araştırmacı tarafından olgu ve olaylar araştırmacı kimliğiyle önyargı ve çeşitli yönelimlerden bağımsız bir şekilde algılanarak çalışılmıştır. Araştırmacı ile katılımcılar arasındaki empatik anlayış nitel araştırmalarda en önemli özelliklerinden birisidir (Sutton & Austin, 2015). Bu durumun sağlanmasıyla birlikte araştırmacı katılımcıların içinde buldukları durumu ve olguları olayları nasıl algıladıkları konusunda kolayca anlamlandırma yapabilmektedir. Bu bağlamda çalışmada ilk olarak araştırmacı kendisini tanıtmış, katılımcılara araştırmaya katılımın gönüllüğe bağlı olduğu belirtilmiş ve çalışma sürecinde etik kurallar ifade edilmiştir. Araştırmacılarından birinin okul yöneticisi olması ve görev yapılan yerde sosyal bir çevreye sahip olması, katılımcılara ulaşımı kolaylaştırmış ve katılımcıların güvenini kazanmada avantaj sağlamıştır. Diğer araştırmacının ise hem sahada eğitim deneyiminin olması hem akademisyen olması, elde edilen verilerin analiz sonrası yorumlanmasında kolaylık sağlamıştır.

2.6. Etik Kurul Beyanı

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 13.12.2023 tarih ve GO 2023/529 sayılı kararıyla bu çalışma için etik izin onayı alınmıştır.

BULGULAR

3.1. Günümüzdeki Öğretmenlik Meslek İtibarının Değerlendirilmesine Yönelik Bulgular

Katılımcıların günümüzdeki öğretmenlik meslek itibarını nasıl değerlendirdiklerine yönelik görüşleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 2

Öğretmenlik Meslek İtibarına Yönelik Görüşler

KATEGORİ	KOD	f
Düşünce	Dadılık-bakıcılık	2
	Modern kölelik	2
	Savunmasızlık	3
	Değersizleştirilme	4
	Öğretmenin kariyerinin sınıflandırılması	1
	Düşük sosyal statü	7
Değer	Kutsallık	3
	Özel kılınmış meslek	1
	Saygınlık	2
	Kariyer	2
	Sevgi-saygı	2
	Aydınlığın yüzü	1
Varsayım	Yaşam biçimi	1
	Hesap verme merci	3
	Kâğıt üzerinde çalışma	3
	Kolayca sorgulanma	6
	Hâkimiyetin-etkinliğin azalması	11

Tablo 1’de görüldüğü üzere; günümüzdeki öğretmenlik meslek itibarını değerlendirmeye yönelik görüşler teması; “*düşünce*”, “*değer*” ve “*varsayım*” olarak üç kategoride toplanmıştır. Katılımcılar düşünce kategorisinde, günümüzdeki öğretmenlik mesleğini; yeni nesile dadılık-bakıcılık, modern kölelik, çevreye karşı savunmasızlık, şikâyet ve soruşturma süreçleriyle birlikte öğretmenliği değersizleştirme, öğretmenin statüsünü kariyer olarak sınıflandırma, toplumca belirlenmiş düşük sosyal statü olarak değerlendirmektedir. Katılımcılardan Ö1 ve Ö6 görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir:

Orta sınıf içerisinde en savunmasız, zarar gören ve en gözden çıkarılabilecek kişiler hep bizler oluyoruz. İster haklı ister haksız olsun yapılan tüm şikâyetlere ve şikâyet edenlere karşı savunma mekanizmamız bulunmuyor(Ö1).

Yerimiz hemen doldurulabilecek türden olduğu için kıymetimiz bilinmiyor. Bugün bu öğretmen gider yarın bir başkası gelir gözüyle bakılıyor (Ö6).

Değer olarak öğretmenlik mesleği; kutsal ve özel kılınmış, saygınlık ve kariyer kazandıran, karşılıklı sevgi-saygı gerektiren, toplumda aydınlığın yüzü ve yaşam biçimi olan bir meslek olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılardan Y2, Y4 ve Y5 görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

Öğretmenlik meslek olarak diğer mesleklere göre daha kutsal ve daha yükseklerde. İnsana hizmet ediyor toplumumuza birey yetiştirmeye çalışıyoruz (Y2).

Öğretmenler aydınlığın yüzüdür, öğretmen mutlu olursa toplum da mutlu olur (Y4).

Yeniden dünyaya gelsem yine öğretmen olurum. Öğretmenlik bir yaşam biçimidir, hayat tarzıdır, saygı duyulan gurur duyulan bir meslektir (Y5).

Son olarak öğretmenlik mesleğinin kolayca sorgulanarak her kesime hesap verme merci, yaşanan sorunlar ve soruşturma süreciyle birlikte iş ve işleyiş kâğıt üzerinde yürütmek, sınıfta ve okulda bireylere ve çevreye karşı otoritenin zayıflayarak hâkimiyet-etkinliğin azaldığı varsayılmaktadır. Katılımcılardan Y1’in görüşü şekildedir:

Sizin özveriyle yaptığınız her şey hata yaptığınız an silinip atılıyor, canla başla çalışma, fedakârca davranma ve okuldaki çalışmalarınız bir kenara atılıyor. Soruşturmalarda her şey kanun, yönetmelik ve mevzuata göre yürütülüyor. Risk ve inisiyatif kesinlikle almamak gerekiyor, her şeyi kâğıt üzerinde dört dörtlük yapmak gerekiyor (Y1).

3.2. Öğretmenlik Meslek İtibarıyla İlgili Yaşanılan Sorunlara ve Sorunların Sebeplerine Yönelik Bulgular

Katılımcıların öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili yaşanan sorunlara ve sorunların sebeplerine yönelik görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3*Yaşanılan Sorun Türü*

KATEGORİ	KOD	f
Veli-öğrenci şikâyeti	Ek kaynak alımı	2
	Veli baskısı	13
	Basına/kamuoyuna yansıtma	3
	Yüksek veli beklentisi	7
Mobbing	Doğrudan veya dolaylı ayrımcılığa maruz kalma	4
	Okul iş ve işleyişine müdahale	3
	Kötüleme/karalama	5
Çıkar çatışması	Karşılıklı şikâyet	5
	Şikâyetin kurum içi/dışı yayılması	6
Kurum kültürünün bozulması	Huzur bozma	7
	Kişisel husumet	6
Asılsız suçlama	İftira	11
Adaletsizlik	Liyakatsizlik	4
	Değer görmeme	6
	Taraf oluşturma/Destek bulma	5
Mevzuata uymama	Risk alma/inisiyatif kullanma	13

Tablo 3 incelendiğinde; öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili yaşanan sorunlar teması; “Veli-öğrenci şikâyeti”, “Mobbing”, “Çıkar çatışması”, “Kurum kültürünün bozulması”, “Asılsız suçlama”, “Adaletsizlik” ve “Mevzuata uymama” olmak üzere yedi kategoride toplanmıştır. Ele alınan kategorilere bakıldığında; farklı durumların yanı sıra sık yaşanan sorunlarda veli baskısı, iftira ve risk alma/inisiyatif kullanma öne çıkmaktadır. Sorunlara yönelik katılımcılar (Ö1, Ö3, Y4, Y6 ve Y1) görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

Okuldaki öğrencimin velisi tarafından şikâyet edildim ve iftiraya uğradım, tamamen gerçek olmayan hayali şeylerin yazılmasıyla haksızlığa uğradım (Ö1).

Bizim sıkıntımız esasında işlerimize müdahale edilmesi, her velinin kendini ve öğrencisini haklı görmesi, iletişime geçemeyerek çözümcül yaklaşamamaları (Ö3).

Velilerin bizden beklentisi çok yüksek fakat destekleri ise çok az oluyor. Tamamen akademik başarıya odaklanılmış, problem olan davranışlar ve sonuçları üzerinde durulmuyor (Y4).

Öğrencilerimizin başarısını arttırmak adına kendilerine ek kaynak alınmasını ve ek deneme sınavları yapılmasını talep ettik ve öğretmenlerimizin bu kararı toplu bir şekilde uygulanmasını sağlamaya çalıştım. Fakat yaptığımız işin doğru olduğunu düşünürken hem ben hem öğretmenlerimiz kaynak alımı konusunda şikâyet edildik ve soruşturma başlatıldı (Y6).

Olayların basına yansımalarıyla haksız taraf kendini haklı göstermeye çalışıyor ve büyük bir yaygara kopararak suç yayılıyor. Kurumumda çalışan herkes etkilendi yaşananlardan (Y1).

Mobbing, çıkar çatışması, kurum kültürünün bozulması ve adaletsizlik ile ilgili bulgulara bakıldığında sırasıyla; “doğrudan veya dolaylı ayrımcılığa maruz kalma, okul iş ve işleyişine müdahale kötüleme/karalama, karşılıklı şikâyet, şikâyetin kurum içinde ve dışında yayılması, huzur bozma ve kişisel husumet bağlamında görüş sunmaktadırlar. Katılımcılardan Y2 ve Y3 ifadelerini şu şekilde dile getirmektedir:

Grup çatışmaları oldukça fazlaydı. Her grup kurumda destek grup oluşturmuştu. Olaya müdahale etmeye çalıştığınızda da suçlu kişi bir anda siz oluyorsunuz ve taraf tuttuğunuz düşünüyor. Anlayış göstermeye çalıştığınız an durumlar aleyhinize dönüyor hemen (Y2).

Ortaya çıkan problemler yaşandığı yerde çözülemeyip farklı boyutlara ve yerlere taşınınca durumlar daha da karmaşıklaşıyor (Y3).

3.3. Öğretmenlik Meslek İtibarı Kaybıyla İlgili Yaşanılan Sorunların Etkilerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmenlik mesleki itibarı kaybının yansımaları

KATEGORİ	KOD	f
Kişisel	Huzursuzluk	15
	Gelecek kaygısı	9
	İsteksizlik-düşük motivasyon	18
	Psikolojik-sağlık sorunlarının oluşması	10
	Performansın-verimliliğin azalması	9
Mesleki	Saygınlığın azalması	18
	İkili ilişkilerin zarar görmesi	8
	Umursamazlık	6
	Sessiz istifa/sessiz boykot	6
	Maddi zarara uğrama	4
	Soruşturma sürecinin belirsizliği	11
	Zaman kaybı	12
	Risk almama-inisiyatif kullanmama	13
	Başkasının insafına kalma	5
	Sosyal	Merak-ön yargı oluşması
Olayın basına yansiyarak yayılması		4
Hoşgörüsüz-tahammülsüz tavır alınması		7
Benci-bireyselci anlayış sergilenmesi		10
Düşük ekonomik düzey-sosyal statüde değerlendirilmesi		11
Yalnızlaştırılma		12

Tablo 4'e göre; yaşanan sorunlardan kaynaklı ortaya çıkan öğretmenlik meslek itibarı kaybının etkileri ve sonuçları teması; "kişisel", "mesleki" ve "sosyal" olmak üzere üç kategoride ele alınmıştır. Katılımcılar yaşanan sorunların öğretmenlik mesleki itibarı kaybına yansımalarında; kişisel olarak huzursuzluk, gelecek kaygısı, isteksizlik-düşük motivasyon, psikolojik-sağlık sorunları yaşandığını ve öğretmenlikteki performanslarının ve verimliliğinin düştüğünü ileri sürmektedir. Katılımcılarda Ö3 şu şekilde görüş sunmaktadır:

İlk atandığım dönemlerdeki gibi değilim. Tükenmişlik de oluştu. Maddi-manevi zarar görüyorum, bu davalar ve soruşturmalar oldukça zaman alıyor, uzun sürdüğü için psikolojik olarak çok kötü etkileniyorsunuz. Belirsizlik de sürece dâhil olduğu için kendinizden emin olamayıp verilecek kararlardan etkileniyorsunuz (Ö3).

Mesleki olarak katılımcıların toplumda ve kurumda saygınlığının azaldığı, paydaşlarla ikili ilişkilerin zarar gördüğü, yaşanan sorunlardan sonra kurumda umursamaz davranılarak okul iş ve işleyişi geciktirildiği, soruşturma süreci veya sonrasında maddi zarar kaybının oluştuğu, sürecin sonuçlanıncaya kadar belirsizliklerle dolu olduğu, mevzuata ve resmiyete uyma dışında okul işleyişinde risk alınmadığı ve inisiyatif kullanılmadığı ve mesleki hatalara karşılık başkalarının

insafına tabi olmanın verdiği zorluklar dile getirilmektedir. Katılımcılardan Y1 görüşünü şu şekilde açıklamaktadır:

İş hayatımda hiç risk almayarak tamamen mevzuata ve yönetmeliğe göre hareket etmeye başladım. Böyle olunca da çoğu iş yürümüyor zaten, işler uzuyor (çünkü izinler ve onaylar alınuncaya kadar bekliyorsunuz, o sırada başka işler çıkıyor mesela) (Y1).

Sosyal anlamda; soruşturmaların çevrede bir merak ve insanlarda ön yargı oluşturduğu, bazı olayların veya durumların basına yansiyarak suçun yayıldığı, kurumsal-sosyal çevre tarafından hatalara ve şikâyetlere karşı tahammülün azalarak hoşgörüsüz tavır alındığı, bencibireyselci anlayışla davranılarak haklı-haksız ayırımının yapılamaması, öğretmenliğin düşük ekonomik düzeyi sebebiyle toplumsal olarak düşük statüde değerlendirilmesi ve her kesimden kolayca sorgulanabilmesi, soruşturma süreçlerinde öğretmenlerin yalnızlaştırılarak destek görmediği belirtilmektedir. Katılımcılardan Y5, Ö6, Y4 ve Y3 görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

Olaylar okul dışına çıktığı andan itibaren adınıza karar verildiğine ve söylediklerinizin bir hükmü olmadığını da görüyorsunuz. Çünkü benci ve bireyselci bir anlayış var, hoşgörü-tahammül kesinlikle kalmadı. Herkes kendini haklı görüyor (Y5).

Herkes bizlerden kolayca hesap sorabiliyor, bizleri istedikleri zor durumlara sokabiliyorlar. Çok kolay ulaşılabilir durumdayız, her an tehdit edilebiliyoruz çünkü iyi bir şekilde korunamıyoruz (Ö6).

Öğretmen kolayca harcanabiliyor. Ceza almasak bile soruşturmanın başlaması, şikâyet edeni tatmin ediyor, karşı tarafı cezalandırdım ve zafer kazandık diye bakılıyor (Y4).

Karşılıklı konuşarak çözmeye çalışılabilecek konular bile şikâyet mekanizmasına döndürülüyor, anlayış gösterilmiyor (Y3).

3.4. Öğretmenlik Mesleki İtibar Kaybına Sebep Olan Sorunların veya Olayların Şu An Gerçekleşmesi Halindeki Davranış Yansımasına Yönelik Bulgular

Katılımcıların öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili yaşanan sorunlardan çıkarılan derslere yönelik görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 5

Yaşanılan Sorundan Çıkarılan Ders

KATEGORİ	KOD	f
Kişisel farkındalık	Soğukkanlı olma	13
	Öfkeyi kontrol etme	12
	Sabırlı-sükûnetli davranma	10
	Panik yapmama	10
	Fedakârlık yapmama	8
	Profesyonel davranma	13
	Hakkını arama mücadelesi verme	5
Olaya/sürece müdahil olmama veya kısıtlı müdahale etme	7	
Eylemsel karar	İlgili birimlerle/kişilerle güçlü koordinasyon	4
	Sorumluluğu üstlenmemek	6
	Durumu/olayı gerekli mercilere iletme	9
	Diyalog yoluyla olayı/sorunu çözme	2
	Mevzuata/resmiyete uyma	11
mış gibi yapmak	12
	İnisiyatif kullanmama	13

Tablo 5'e bakıldığında; öğretmenlik meslek itibar kaybına sebep olan sorunlardan çıkarılan ders teması; başka bir deyişle durumların şu an yaşanması halinde nasıl davranılacağına yönelik görüşler “*kişisel farkındalık*” ve “*eylemsel karar*” olarak iki kategoride ele alınmıştır. Katılımcılar kişisel farkındalık olarak; olaylar karşısında daha soğukkanlı olma, öfkesine yenilmeyip kontrol altında tutma, sabırlı davranarak paniğe kapılmama, fedakârlık yapmama, daha profesyonel davranma, hakkını aramaya yönelik mücadeleye girme, yaşanan durumdan kendini uzak tutarak sürece müdahale etmeme veya resmi boyutta kısıtlı müdahale etmeyi vurgulamaktadır. Katılımcılardan Y6 görüşünü şu şekilde açıklamaktadır:

Öğrencinin hayatına dokunmak onları iyi yerlere getirmek için gösterilen çabalar hiçe sayılıyor, hesap soruluyor. Bu yüzden şikâyet edileceğimi bilecek olsam veya olay şu an olsa pek fazla uğraşmazdım (Y6).

Eylemsel olarak olayın veya durumun yaşandığı sırada sorumlu kişilerle veya birimlerle irtibata geçme, sorumluluğu kendi üzerinden atarak gerekli mercilere bilgilendirme yapma, objektiflik-şeffaflık içerisinde taraflarla karşılıklı iletişim halinde sorunu çözme, risk/inisiyatif kullanmayarak tamamen mevzuata ve resmiyete göre davranma ve kağıt üzerinde iş ve işleyişi yürüterek düşünceyi eyleme dönüştürmeme veya ...mış gibi yapma dile getirilmektedir. Katılımcılardan Y6, Ö6 ve Y2 görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

Dersime girer çıkar veya müdürlüğümü kâğıt üzerinde yapmaya devam ederdim (Y6).

Şahitler, dilekçeler veya tutanaklarla hukuk mücadelemi direkt başlatırdım (Ö6).

Olayı çözmek için müdahale etmezdim ve iyi niyetle yaklaşmazdım. Mevzuata uygun olması gereken neyse onu yapardım. Şikâyet dilekçeleriyle birlikte müfettişlere bilgi verir ve kendim geri çekilirdim (Y2).

3.5. Öğretmenlik Meslek İtibarıyla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların öğretmenlik meslek itibarını iyileştirme, geliştirme ve yükseltmeyle ilgili çözüm önerileri ve beklentilerine ilişkin görüşleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6*Öğretmenlik meslek itibarına yönelik çözüm önerileri*

KATEGORİ	KOD	f
Ekonomik	Ekonomik iyileştirme	17
	Sosyal statünün yükseltilmesi	18
Mevzuat	Haksız durumlarda cezai yaptırım	13
	Öğretmenlik meslek kanununun güçlendirilmesi	13
	Soruşturmaya müdahale edilmemesi	6
Rehberlik	Süreçteki objektiflik-şeffaflığın sağlanması	10
	Muhakkik sayısının artırılması	1
	Eğitim müfettişliği kurulunun iş yükünün azaltılması	2
	Dezenformasyonun önlenmesi	4
	Tarafların psikolojik durumunun değerlendirilmesi	6
	Velilerin bilinçlendirilmesi	8
	Teftişlerde rehberlik boyutunun baskın olması	5
Kişisel gelişim	Mesleki yeterliliğin artırılması	7
	Yeniliğe-dönüşüme açık olma	4
	Güçlü iletişim	11
	Öğretmen adaylarının psikolojik sağlık analizinin iyi yapılması	1
Eğitim politikası	Sendikaların güçlendirilmesi	3
	Soruşturmaların siyasetten uzaklaştırılması	4
	Soruşturmalara müdahalelerin kaldırılması	4
	Öğretmene karşı toplumdaki olumsuz algının düzelmesi	13
	Eğitime müdahalenin azaltılması	13
	Birlik-beraberlik oluşturulması	9
	Asılsız suçlamalarda basına sansür getirilmesi	3
Merkezi yönetim	Şikâyetlere kısıtlama getirilmesi	13
	Haklı-haksız durumların ayrıştırılması	12
	Yöneticiliğin profesyonelleşmesi	8
	Öğretmene sahip çıkılması	12
	Eğitim müfettişliği kurullarının bağımsızlaştırılması	2
	Öğretmenliğin üniversite sıralamasının yükseltilmesi	1
	Öğretmen yetiştiren üniversitelerin oluşturulması	1
Öğretmenlik deneyiminde uygulamalı eğitimin ağırlıklı olması	1	

Tablo 6 incelendiğinde katılımcılara göre; öğretmenlik meslek itibarını ekonomik olarak iyileştirilmesiyle toplumdaki sosyal statünün yükseltilebileceğini, asılsız suçlamalar ve şikâyetlerde şikâyet eden taraflara cezai yaptırımların uygulanması, soruşturma sürecine dış çevreden müdahalelerin kaldırılması ve öğretmenlik meslek kanununun öğretmenleri ve mesleklerini koruyucu şekilde güçlendirilerek içeriğinin yeniden düzenlenmesi gerektiğinin altı çizilmektedir. Katılımcılardan Ö5 ve Y7 görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

Öğretmenliğin ekonomik-sosyal açıdan yüceltilmesi, öğretmenlik meslek kanununun daha koruyucu ve içeriğinin dolu olması lazım (Ö5).

Haksız yere şikâyetlerde, mağduriyete sebep olan kişilere de mutlaka cezai yaptırım ve hesap verilebilirlik uygulanmalı (Y7).

Rehberlik ve kişisel gelişim kategorilerinde katılımcılar; soruşturma süreçlerinin bilgi kirliliğinden arındırılarak daha objektif ve şeffaf bir şekilde yürütülmesi, eğitim müfettişliği kurulunun iş yükünün azaltılarak daha çok rehberlik boyutunda empati yapılarak tarafların içinde bulunduğu psikolojik durumların değerlendirilebilmesi, veliler açısından ise eğitim sürecine hangi aşamalarda dahil olabilecekleri yönünde bilinçlendirme faaliyetleri yürütülebileceği gibi

beklentileri dile getirmektedir. Öğretmenlerin kişisel gelişim olarak mesleki yeterliliklerini ve iletişim becerilerini arttırması, yapılacak veya yapılması planlanan (müfredat değişiklikleri gibi) değişim ve dönüşümlere açık olması, öğretmen adaylarının atanmadan önce özellikle psikolojik ve sağlık analizlerinin iyi yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Katılımcılardan Ö2, Ö3 ve Y5 görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

Müfettişler fazla iş yükü sebebiyle sosyallikten ve toplumsallıktan uzaklar. Karşısındaki insanların psikolojilerini ve hangi durum içerisinde olduklarını anlayamıyorlar. Kendi içlerindeki dünyada ayrı bir yaşamları mevcut (Ö2).

Farklı çevrelerden kişiler soruşturmaya dâhil edilmemeli çünkü bu durum soruşturmayı hem uzatıyor hem de bilgi kirliliğine sebep oluyor (Ö2).

Sosyoekonomik düzey ve eğitim durumu iyi oldukça velilerin bize müdahalesi daha da artıyor, veliler gerektiği yerde okullarda sürece dâhil edilmeli desteği alınmalı.

Velilere okullardaki işleyiş, işlemler ve eğitime yönelik eğitim veya seminerler verilmeli, bilinçlendirilmeleri sağlanmalı (Ö3).

Bizlerin de insan olduğu, dört dörtlük mükemmel insanlar olmadığımızı ve hata yapabileceğimizi velilerin ve paydaşların bilmesi gerekiyor (Y5).

Soruşturma süreçlerinde öğretmenlerin desteklenmesi ve haksızlığa uğrama durumlarında haklarının korunması yönünde katılımcılar; sendikaların güçlendirilerek toplumda birlik-beraberliği oluşturulması, soruşturma süreçlerinin objektiflik ve şeffaflığı açısından siyasetten ve müdahalelerden uzaklaştırılması, öğretmenlik mesleğine yönelik toplumdaki olumsuz algının düzeltilmesi ve asılsız iddialar, kara çalma, çamur atma gibi basına yansıyan haberlere ve bilgilere kısıtlama getirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Katılımcılar Ö3, Y4, Ö4 ve Ö5 beklentilerini şu şekilde dile getirmektedir:

Soruşturma sürecinde kimse arkanızda durmuyor ve destek olmuyor. Sendikaların bu süreçte güçlendirilmesi lazım, ismen sadece varlığı görünüyor (Ö3).

Öğretmenler arasında birlik-beraberlik olmalı, rekabet olmamalı (Y4).

Siyasi ideolojilerin öğretmenlik mesleğine bulaşmasına, leke çalmasına veya müdahale edilmesine izin verilmemeli (Ö4).

Sendikalar siyasallaşınca yaşadığımız mağduriyetlere çözümler üretilmiyor, şikâyet konusunda sistem ters işliyor. Şikâyet edenin ortaya attığı iddiaları ispatlaması gerekirken şikâyet edilen taraf kendini aklamaya çalışıyor (Ö5).

Katılımcılar merkezi yönetimden beklentilerini sırasıyla; gerçekleşen olaylarla ilgili haklı-haksız ayrımı yapılarak şikâyetlere kısıtlama getirilmesi, okul yöneticiliğinin öğretmenlikten ayrılarak profesyonelleşmesi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlerin bu süreçte desteklenmesi, eğitim müfettişliği kurulunun il Milli Eğitim Müdürlüklerinden ayrılarak bağımsız bir birim haline getirilmesi gerektiği gibi sıralamaktadır. Toplumsal açıdan öğretmenlik meslek algısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla öğretmenliğe özel üniversitelerin kurulması, üniversiteye giriş sıralamasının yükseltilmesi ve eğitim fakültelerinde öğretmenlik deneyimi uygulamalarının ağırlıklı olması önerilmektedir. Katılımcılardan Ö4, Y5 ve Y1 görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir:

Şikâyet merci bu kadar hızlı çalışmamalı (Ö4).

Soruşturmalarla ilgili şikâyetlerde verilen her dilekçe işleme konulmadan önce olayla veya yaşanan durumla ilgili önce bilgi toplanmalı.... Öğretmenlik KPSS'ye girerek puanla mülakatla

atanılan bir meslek olmamalı. Öğretmenlik için bireyler ortaokuldan yetiştirilmeli. Bu meslek özel kılınmalı (Y5).

Her şikâyet hemen soruşturmaya dönüşmemeli (Y1).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada haklı veya haksız durumlarla ilintili hakkında soruşturma geçirmiş öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin süreç içerisinde ve sonrasında öğretmenlik meslek itibarlarının nasıl ve hangi yönde etkilendiği ve sonuçlarının neler olduğu konusundaki görüşleri ortaya konulmuştur. Aynı zamanda soruşturma süreçleri doğrultusunda öğretmenlik meslek itibarının iyileştirilmesine yönelik hangi politikaların ve uygulamaların geliştirilebileceği ile ilgili öneriler ve beklentiler değerlendirilmiştir.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde; öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin meslek itibarıyla ilgili yaşadıkları sorunların genel olarak veli şikâyeti, mobbing, kurum içi çıkar çatışması ve bu çatışmalardan kaynaklı kurum kültürünün ve huzurunun bozulması, iftira-hayali şeyler oluşturma, okul yönetimi veya diğer paydaşlar tarafından uygulanan adaletsizlik ve mevzuat dışında risk ve inisiyatif olarak işleri yürütme olduğu görülmektedir. Öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili literatür incelendiğinde; öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin eğitim sürecinde en fazla çatışma içerisinde oldukları ve sorun yaşadıkları durumların veli baskısı, velilerin öğretmenliği itibarlı bir meslek olarak görmemesi, veli iletişimsizliği ve velilerin olumsuz tavırları olduğu anlaşılmaktadır (Ertan Kantos, 2021; Salokangas vd., 2020; Sangma vd., 2018). Araştırma bulgularının diğer çalışmalarla örtüşmesi, velilerin eğitim sürecindeki gereksiz baskı ve müdahalesinin kronikleştiğini ve yaşanan sorunlara tek taraflı ve bireyselci bir anlayışla yaklaşılarak çözümsüzlüğe doğru sürüklediğini düşündürmektedir. Bu noktada velilere eğitime hangi aşamalarda dâhil olup desteğinin alınabileceği ve gereksiz müdahalelerin önlenmesi yönünde bilinçlendirme ve eğitim seminerleri verilebilir. Okul iş ve işleyişinde işlemlerin daha hızlı ilerlemesi adına okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından çeşitli riskler alınıp inisiyatif kullanılabilir. Bu bağlamda resmi işlemlerle ilgili mevzuatlara göre alınabilecek izin ve onay durumlarının bürokrasi (Özkan & Göktürk, 2023) ve hiyerarşiden kaynaklı süreci uzattığı veya aynı zaman sürecinde başka işlemlerin ortaya çıkmasından kaynaklı işleri aksattığı düşünülebilir. Kurum içi çıkar çatışmaları ve kişisel husumetlerden kaynaklı okul içerisinde öğretmenler arasında destek grupları ve taraf toplama gibi faaliyetlerin ortaya çıkmasıyla okul yönetiminin gruplar arasında mobbing uyguladığı veya farklı gruplardaki öğretmenlere değer verilmediği düşünülebilir. Yaşanan çatışma kurum içerisinde uyumsuzluk, rekabet ortamı yaratabileceği gibi okul yönetimini de zorlaştırabilir. Hargreaves (2002) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenler arasındaki çatışma ve olumsuz etkileşimlerin mesleki yeterliliği zedelediği ve okuldaki hem hiyerarşik düzene hem de liderliğe olan güveni azalttığını belirtilmektedir.

Öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin yaşadıkları sorunlardan hareketle yürütülen soruşturma süreçlerinin öğretmenlik meslek itibarını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Sürecin uzun ve belirsiz olması hem kurum içinde hem kişisel bağlamda huzursuzluk yaratmasına ve öğretmenlik mesleğinde düşük performansa ve özverinin azalmasına sebep olmaktadır. Özellikle sürece dış müdahalelerle birlikte objektiflik ve şeffaflığın zarar görebileceğinin, haklı-haksız durumların doğru bir şekilde ayırt edilemeyeceğinin düşünülmesi, öğretmenlerde soruşturma sürecinde gelecek kaygısı yarattığı, sürecin sonunda verilecek kararlara göre mesleğini icra edememe veya kaybetme korkusu yaşattığı söylenebilir. Öte yandan soruşturma süreçlerinde destek görmeme/yalnız kalma ve verilebilecek her türlü olumlu/olumsuz kararlar birlikte oluşabilecek olası yıpranma ve tükenmişlik sonucu öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin davranışlarında; fedakârlık yapmama, eğitim faaliyetlerinde umursamazlık ve okul işleyişini sadece kâğıt üzerinde

yürüterek kararlara katılım sürecinde sessiz kalma baş gösterebilir. Nitekim yapılan çalışmalarda öğretmenlik meslek itibarının ve refahının olumsuz etkilenmesi sonucu düşük iş tatmini, örgütsel yalnızlık duygusal tükenmişlik gibi bulgulara rastlanmaktadır (Dreer, 2024; Liu & Ramsey, 2008)

Araştırmanın bir diğer bulgusunda öğretmenlik meslek itibar kaybına sebep olan olayların veya durumların yaşanmasından çıkarılan derse yönelik görüşlerde katılımcıların genelde soğukkanlı, profesyonel davranma, öfkeyi kontrol etme gibi davranış değişiminde buldukları görülmektedir. Olayların tekrarının yaşanması veya şu anki bilinçten hareketle eylemsel karar olarak sorunlara müdahil olmama ve sorumluluğu üzerinden atma ise dikkat çekmektedir. Bu bağlamda katılımcılar tarafından öğretmenlik meslek yapısının özerk olmadığı, soruşturma süreçlerinde adil kararlar alınamadığı düşünülebilir. Nitekim öğretmenliğin savunmasız bir meslek olduğu, hesap verilebildiği ve kolayca sorgulanabildiğine olan inanış ve varsayım, olayların yaşandığı durumlarda tarafsız kalma ve ilgili birimleri devreye sokma gibi davranışları ortaya çıkardığı gibi görev esnasında mesleki kırılma yaşanması, duyulan endişeler sebebiyle ahlaki dürüstlüğü de öğretmenlerin mesleki kimliklerini etkileyebileceği söylenebilir. Alanyazına bakıldığında da öğretmenlerde mesleki olarak yaşanan sorunlar, öğretmen otoritesini azaltacak yasa değişikliklerinin yapılması ve toplumdaki değer yargılarının değişmesiyle birlikte öğretmenlere saygının ve itibarın azaldığı belirtilmektedir (Martínez-Leon & Olmedo-Cifuentes, 2022)

Günümüzdeki öğretmenlik mesleğini değerlendirmeye yönelik bulgulara bakıldığında katılımcılar; öğretmenler ve öğrenciler arasında nesil ve kuşak farkından kaynaklı öğrencilere dadılık-bakıcılık yapmakla görevli olduklarını düşünebilmektedir. Velilerin okullarda akademik başarıya odaklanması, öğrencilerin sosyal ve ahlaki davranış biçimlerinin ise geri planda kalması, öğretmenleri zor durumda bıraktığı gibi ailelerin bu konuda üzerine düşen sorumluluğu gereğiyle yerine getiremediği ve kendilerinin öğretmen ve okul yöneticileriyle çatışma içinde olduğu ve sonrasında şikâyetlere-soruşturmalara kapı araladığını gösterebilir. Eğitim sürecinin bu şekilde işlemesi halinde sınıfta ve okulda öğretmen hâkimiyetinin ve etkililiğinin azaldığı söylenebilir. Günümüzde bilgiye ulaşım kaynaklarının çoğalması, mevcut bilgilerin hızlı değişmesi, teknolojinin ilerlemesi gibi dönüşümlerin; okulların etkililiğinin sorgulanabilir hale getirdiği, nesiller arası bilgi aktarım yollarının değişime uğradığını, eğitim öğretimde sorgulanmanın ve hesap vermenin kolaylaştığını düşünebilir. Külünkoğlu (2017) ve Özer (2014) tarafından yapılan çalışmalarda eğitim örgütlerinde yapılan denetimlerin hesap verilebilirlikten uzak olması, denetimlerin özellikle başarı ve kaliteye endekslenmesi gerektiği, buna karşılık suç yaratmak, suçlu bulmak maksadıyla sorunların büyütülmesi halinde okulların etkililiğinin azaldığı, eğitim faaliyetlerinde verimsizliğin arttığı ve öğretmenlerin güçsüzleştiği belirtilmektedir. Öğretmenlerin; mesleğinin düşük sosyal statüye sahip olduğu, öğretmenlik meslek kanununun çıkarılmasıyla hem sınıflandırıldıklarını hem de soruşturmalar kapsamında değerlerinin azaldığını düşünmesi; katılımcıların toplumsal açıdan öğretmenlik meslek itibarlarının olumsuz etkilendiğini varsayabilir veya toplumda kariyer açısından ayrıştırıldıklarını değerlendirebilir. Nitekim Öğretmenlik Meslek Kanunuyla ilgili yapılan araştırmalarda; öğretmenlik mesleğinin yanlış politikalar nedeniyle itibar kaybettiği, kanunda öğretmenlerle ilgili şiddete karşı korunma, özlük hakları, maaş ve ek gelirlere yönelik düzenlemelerin olması gerektiği yönünde yasanın eleştirildiği belirtilmektedir (Aksoy & Taşkın, 2023; Genç & Balyer, 2023). Ayrıca öğretmenlik mesleğinin okullarda öğretimin ötesinde kutsanan değer, tutum, kişilik ve kariyer bağlamında yaşam boyu devam eden birey ile toplum arasında kritik bir aracı rolü üstlenen bir unsur olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Soruşturma süreçleri itibariyle katılımcıların öğretmenlik meslek itibarının iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve yükseltilmesi adına birçok çözüm önerileri saptanmıştır.

Bunlarının birçoğunun mesleğin ekonomik olarak iyileştirilmesi, sosyal statünün yükseltilmesi ve öğretmenlik meslek kanununun içeriğinin daha koruyucu yönde geliştirilmesi doğrultusunda olduğu görülmektedir. Katılımcılarda, yapılabilecek ekonomik iyileştirmelerle toplumdaki olumsuz algının düzelebileceği ve yüksek sosyal statünün bir zırh gibi koruyabileceği ve dokunulmazlık sağlayacağı algısı oluştuğu söylenebilir. Özellikle Öğretmenlik Meslek Kanununun sadece altı maddeden oluşup özlük haklarını genişletilmiş bir şekilde kapsayamaması bu kanunun oluşmasına sebep olabilir (MEB, 2022).

Mevcut araştırmada, soruşturma süreçlerinin daha objektif ve şeffaf bir şekilde yürütülmesi konusunda dezenformasyonun önlenmesi, muhakkik sayısının artırılması, soruşturmanın ve sendikaların siyasetten uzaklaştırılması gibi çeşitli öneriler sunulduğu görülmektedir. Soruşturma sürecinde haklı-haksız durumların net bir ayrımının yapılamaması ve yürütme sürecinde kararı etkileyecek uzantıların ortaya çıkması, kararların kişilerin mağduriyetine ve aleyhine sonuçlanmasına sebep olduğu düşünülebilir. Bu noktada müfettişlik kurullarının bağımsızlaştırılarak (örneğin yargı kolu gibi) ayrı bir birim halinde çalışması sürece müdahalelerin azaltılmasını sağlayabilir. Aynı zamanda eğitim sendikalarının da güçlendirilerek siyasi uzantılardan uzaklaştırılması, eğitime ve öğretmenlere hizmet etmesi ve birlik-beraberliği arttırarak öğretmenlere süreç içerisinde sahip çıkılması önerilebilir. Diğer yandan eğitim müfettişliği kurulunun iş yükünün fazla olması ile mevzuata yoğun bağlılıkları, soruşturma süreçlerinde rehberlik boyutunun eksik kalmasına ve tarafların içinde bulunduğu psikolojik durumların duygudaşlık bağlamında anlaşılmasına sebep olabilir. Eğitim müfettişliği kurullarının personel sayısının artırılması, müfettişlik mesleğini teşvik edici ve çalışma koşullarını (hiyerarşik konum, ücret ve statü) iyileştirici çalışmaların yapılması sorunların çözüme kavuşturulmasında daha fazla gözlem, deneyim ve iş birliğine imkân tanıyabilir. Nitekim Şahin ve diğerleri (2011) tarafından yapılan çalışmada eğitim müfettişlerinin iş yoğunluğu, yetki kısıtlılığı ve zorlu koşulların çağdaş denetim anlayışıyla bağdaşmadığını ve mesleki olarak yalnızlaştığını ve duygusal tükenmişlikleri olduğunu belirtmektedir.

Katılımcılar hakkında şikâyet mekanizmasının hızlı çalışmasına karşılık ortaya atılan iddiaların haklı-haksız yönleriyle ilgili yeterli bilgi toplanarak soruşturmaya dönüştürülmesi yöndeki beklenti önem arz eden bir diğer bulgudur. Bu bağlamda öğretmenler hakkında şikâyetlere kısıtlama getirilmesi ve haksız şikâyet eden birim ve kişilere cezai yaptırım uygulanması önerilmektedir. Özellikle olayların veya durumların sübuta ermeden basına yansması veya basında taraflar hakkında asılsız suçlamaların itham edilmesi, toplumsal ve sosyal açıdan suçun yayılmasına, çevre tarafından kurumlara ve bireylere karşı bir önyargı ile merakın oluşmasına, bilgi kirliliğine ve kurum-paydaş ilişkilerinin zarar görmesine sebebiyet verebilir.

Öğretmenlik meslek itibarının yükseltilmesine yönelik diğer beklentilerle ilgili bulgulara bakıldığında; eğitim yöneticiliğinin profesyonelleşmesi ve üniversite eğitimi olarak öğretmenlik mesleğinin en üst seviyelere getirilmek istendiği görülmektedir. Okul içerisinde öğretmenler ile okul yönetimi arasında yaşanan çatışmalardan dolayı eğitim yöneticiliğinin öğretmenlik kökenli bir meslek olup profesyonel ve uzmanlaşmış bir meslek olarak görülmediği söylenebilir. Okul yöneticilerinin yaşanan sorunlar ve soruşturma süreçlerinde taraflar arasında kalma, kendini çatışmanın ortasında bulma veya hesap verilebilirliği nedeniyle üzerlerinde baskının ve sorumluluğun arttığı düşünülebilir. Eğitim yöneticiliğinin sürdürülebilirliğine ilişkin somut adımların atılmamış olması (Gao, 2008) ve öğretmenlik meslek kanununda da yöneticiliğin uzmanlaşmasıyla ilgili herhangi bir tanımlamanın olmayışı da meslekleşmesinin önünde engel oluşturabilir. Son olarak öğretmenlik mesleğinin üniversite sıralamasının yükseltilmesi, eğitim fakültelerinde uygulamalı eğitimlerinin ağırlıklı olması ve öğretmenlik için ayrı üniversitelerin kurulması toplumdaki öğretmenlik mesleğinin sosyal açıdan statüsünün yükseltilmesine katkı verebileceği söylenebilir. Öğretmenlik meslek itibarı için üniversite eğitiminden başlanarak

olumsuz algının düzeltilmesi; başta devlet olmak üzere MEB, sendikalar ve kurumlar tarafından eğitim camiasının sahiplenildiği ve saygınlık kazandırılabilceği algısını oluşturabileceği söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda uygulamaya dönük olarak öğretmenlik meslek itibarıyla ilgili soruşturma süreçlerinde belirsizliklerin azaltılması adına eğitim müfettişliği kurullarının bağımsız bir birim olarak iş ve işlemlerini yürütmesi sağlanabilir, öğretmenler ve okul yöneticileri üzerindeki baskıların azaltılması yönünde eğitim personeline yetki ve serbestlik alanı tanınabilir, özellikle okul paydaşlarına görev ve yetkilerle ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütülebilir. Ayrıca araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde bazı sınırlılıklarının olduğuna dikkat edilmelidir. Bu çalışma sınırlı sayıda katılımcı ile yürütülmüş olup ileriki süreçlerde büyük örneklemeler üzerinde çalışılarak farklı paydaşların da katılımıyla araştırma genişletilebilir. Hakkında soruşturma yürütülmüş veya halen yürütülmekte olan öğretmenlerin süreç içerisinde eğitim müfettişleriyle diyalog ve iletişim halinde oldukları düşünülerek eğitim müfettişleriyle ilgili öğretmenlik meslek itibarı konusunda çeşitli çalışmalar yapılabilir. Günümüzde Öğretmenlik Meslek Kanununun ve bu kanunun çıkartılması yönündeki çalışmalar temel alınarak mesleki kanunun öğretmenleri ve öğretmenlik meslek itibarını koruyuculuğu üzerine farklı çalışmalar yürütülebilir ve elde edilen bulgulardan hareketle mesleki itibar kaybı sonucu öğretmenlerin davranışlarının ...mış gibi yapmak, sessiz istifa veya sessiz boykot gibi farklı boyutlara evrildiği düşünülerek eğitim süreçlerinde mesleki itibar kaybının etkili olduğu göstermelik işler, sessiz istifa, mesleki tükenmişlik gibi değişkenler üzerinde araştırmalar yapılabilir. Öğretmenler ve okul yöneticilerine yönelik şikayetler hakkında hemen işlem yapılması araştırmanın dikkat çeken önemli bir sonucu olup buradan hareketle öğretmenlik meslek itibarına olumsuz yansımalarını en aza indirmek amacıyla özellikle politika uygulayıcılar tarafından şikayetlerin net bir şekilde ayrıştırılması, şikayet mercilerinin amacına uygun kullanılması, gereksiz ve haksız yere yapılan şikayetlerde de yaptırım uygulanması sağlanmalıdır. Süreç içerisindeki belirsizlikler, yaşanabilecek korku, kaygı, psikolojik sorunlar ve zaman kaybıyla ilgili önlemler alınmalı, soruşturmanın seyrini değiştirebilecek asılsız suçlamalara yer verilmemelidir. Hakkında soruşturma yürütülmüş veya halen devam eden öğretmenler ve okul yöneticileri için mesleki itibarla ilgili görev yaptıkları kurumlarda meslektaşlar, okul yönetimi ve diğer okul paydaşları tarafından oluşabilecek önyargılara karşı okul yönetimince iyi bir liderlik yapılabilmesi, soruşturma sonucu mesleğinden soğumaya karşılık sınıf etkinliği veya hâkimiyeti konusunda destek sağlanmalıdır. Öğretmenlerin gerek haklı gerek haksız olduğu durumlarda yürütülebilecek tüm soruşturmaların şeffaflığı ve gizliliğine özen göstererek basın ve medyaya yansımaları engellenmeli, karar mercilerin üzerindeki baskı kaldırıp özerkliği sağlanarak mesleki itibarın bu durumlardan etkilenmesi adına öğretmenlere sahip çıkılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, G., & Taşkın, G. (2023). Öğretmenler Öğretmenlik Meslek Kanunu kariyer basamakları düzenlemesi hakkında ne düşünüyor?. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1301-1323. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1198580>
- Aldeman, C. (2022, September 28). Why are fewer people becoming teachers? Ed Next Blog. <https://www.educationnext.org/why-are-fewer-people-becoming-teachers/>
- Altan, M. Z. (2017). Öğretmenlik mesleği: Bugünü ve geleceği. *Eğitime Bakış Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 13(41), 19-29.
- Altan, M. Z., & Özmuşul, M. (2022). Geleceğin Türkiye'sinde öğretmen refahı: Öğretmenlik Meslek Kanununun kayıp parçası. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 24-42.

- Altinkurt, Y., & Yılmaz, K. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışları ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 113-128.
- Andreas, S. (2014). *International summit on equity, excellence and inclusion in education in the teaching profession policy lessons from around the world: policy lessons from around the world*. OECD Publishing.
- Banerjee, N., Stearns, E., Moller, S., & Mickelson, R. A. (2017). Teacher job satisfaction and student achievement: The roles of teacher professional community and teacher collaboration in schools. *American Journal of Education*, 123(2), 000-000.
- Bartanen, B., & Kwok, A. (2022). *From interest to entry: The teacher pipeline from college application to initial employment*. (EdWorkingPaper: 22-535). Retrieved from Annenberg Institute at Brown University: <https://doi.org/10.26300/hqn6-k452>
- Ceviz, H. (2018). *Toplumdaki öğretmenlik mesleğine ilişkin algı ile öğretmenin mesleki motivasyonu arasındaki ilişki*. [Yüksek lisans tezi], Düzce Üniversitesi.
- Creswell, J. W., & Miller D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into practice*, 39(3), 124-130.
- Çelikten, M. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237.
- Demir, S. B., & Almalı, H. (2020). Öğretmenler ne yapıyor ki!: Öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin itibarı üzerinde etkili olan faktörler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 1-17.
- Dönmez Yapucuoğlu, M., & Eryılmaz Ballı, F. (2022). Türkiye Almanya Çin ve Singapur öğretmenlik meslek kanunlarının karşılaştırmalı analizi. *Avrasya Öğretmen Eğitimi Dergisi*, 3(3), 250-266.
- Dreer, B. (2024). Teachers' well-being and job satisfaction: the important role of positive emotions in the workplace. *Educational Studies*, 50:1, 61-77
- Ertan Kantos, Z. (2021). Öğretmenlik mesleğinin itibarı ile ilgili öğretmen görüşleri. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 682-703.
- Gao, X. (2008). Teachers' professional sensitivity and cultural tradition: A Chinese paradox. *Teaching and Teacher Education*, 24(1), 154-165.
- Genç, Y., & Balyer, A. (2023). Öğretmenlik meslek kanununa ilişkin okul yöneticisi ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies - Education*, 18(1), 97-121. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.66432>
- Goldhaber, D., & Theobald, R. (2022). Teacher attrition and mobility over time. *Educational Researcher*, 51(3), 235-237.
- Gönülaçar, Ş. (2016). Türkiye'de öğretmen imajı ve itibarı üzerine bir inceleme. https://www.academia.edu/20607351/T%C3%BCrkiye_de_%C3,96,C4.
- Guerriero, S. (2014). Teachers pedagogical knowledge and the teaching profession. *Teaching and Teacher Education*, 2(1), 7. <https://www.oecd.org/en/about/programmes/centre-for-educational-research-and-innovation-ceri.html>
- Güven, E., & Gökçe, A. T. (2018). Öğretmenlerin mesleki özgürlüğe ilişkin metaforik algıları. *Sakarya University Journal of Education*, 8(3), 176-189.

- Hargreaves, A. (2002). Teaching and betrayal. *Teachers and teaching*, 8(3), 393-407.
- Kalin, J., Cepic, R., & SŠteh, B. (2017). Status of teachers and the teaching profession: A Study of Elementary School Teachers' Perspectives. *Bulgarian Comparative Education Society*, 15, 59-65.
- Kıran, A. B., Durmuş, E., & Sucu, N. N. (2019). Öğretmenlik mesleğindeki itibar kaybı nedenleri üzerine bir inceleme. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 8-13.
- Kraft, M. A., & Lyon, M. A. (2024). The rise and fall of the teaching profession: Prestige, interest, preparation, and satisfaction over the last half century (No. w32386). *National Bureau of Economic Research*.
- Kraft, M.A., & Lyon, M.A. (2022). *The rise and fall of the teaching profession: Prestige, interest, preparation, and satisfaction over the last half century*. Brown University Annenberg Institute.
- Külünkoğlu, T. (2017). Ortaokul öğretmenlerinin öğretmene saygı değerine ilişkin görüşleri. *Asya Studies*, 1(1), 11-22.
- Liu, X.S., & Ramsey, J. (2008). Teachers' job satisfaction: Analyzes of the 2000-2001 teacher tracking survey in the United States. *Teaching and Teacher Education*, 24:5, 1173-1184
- Macbeth, J. (2012). *The future of the teaching profession (pp. 1-112)*. Brussels: Education International.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Edt: S. Turan). Nobel Yayın Dağıtım.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2nd Edition). California: Sage Publications.
- OECD, D. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators*. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>
- Öğretmenlik Meslek Kanunu (2022, 14 Şubat). <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7354&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Özer, B. (2014). Millî Eğitim Bakanlığı "Alo 147" iletişim merkezinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 215-231. <https://doi.org/10.12780/UUSBD329>
- Özkan, N., & Göktürk, Ş. (2023). Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında mesleki eğitim merkezi uygulamasının okul paydaşları açısından incelenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(11), 2153-2175.
- Özkan, N., & Kartal, S. (2024). 11. sınıf Tarih ders kitabında yer alan ülkeye yönelik iç ve dış tehditlerin eğitimin siyasal işlevi açısından incelenmesi. *Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 270-295.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y., & Memiş, A.D. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler. *İlköğretim Online Dergisi*, 9(3), 910-921.
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42, 533-544.

- Pişkin, Z., & Parlar, H. (2021). Toplumsal statü ve algı açısından öğretmenlik mesleğinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 4(1), 1-28.
- Saks, K., & Ilves, H. (2020). Teachers as supporters of teaching: Teachers' perceptions of their profession, The Estonian Case. In *European Proceedings of the International Conference on Education and Educational Psychology*. European Publisher.
- Saldana, J. (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı* (Çev. A. Tüfekci Akca, S. N. Şad). Pegem Akademi.
- Salokangas, M., Wermke, W., & Harvey, G. (2020). Teachers' autonomy deconstructed: Irish and Finnish teachers' perceptions of decision-making and control. *European Journal of Educational Research*, 19(4), 329-350.
- Sangma, Z. M., Shantibala, K., Akoijam, S., Maisnam, A. B., & Visi, V. (2018). Students' perceptions of parental and teacher pressure on their academic performance. *IOSR J Dental Med Sci*, 17(1), 67-75.
- Schleicher, A. (2018). *Valuing our teachers and raising their status: How communities can help, international summit on the teaching profession*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264292697-en>
- Stromquist, N. P. (2018). The global status of teachers and the teaching profession. USA: *Education International Research*.
- Suri, H. (2011). Purposeful sampling in qualitative research synthesis. *Qualitative Research Journal*, 11(2), 63-75.
- Sutton, J., & Austin, Z. (2015). Qualitative research: Data collection, analysis, and management. *The Canadian journal of hospital pharmacy*, 68(3), 226.
- Symeonidis, V. (2015). *The situation of teachers and the teaching profession*. International Research Institute on Education: Belgium.
- Şahin, S., Fatma, Ç. E. K., Müdürlüğü-İzmir, M. E., & Zeytin, N. (2011). Eğitim müfettişlerinin mesleki memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2(2), 221-246.
- TALIS, (2018). *Öğretmen ve okul yöneticileri yanıtları analizi*. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/10142823_TALIS_RAPORU-.pdf
- Troman, G., & Woods, P. (2000). Careers under stress: Teacher adaptations in a time of intensive reform. *Journal of Educational Change*, 1(3), 253-275. <https://doi.org/10.1023/A:1010010710255>
- Tunç, H. S., & Toker Gökçe, A. (2018). Okul yöneticilerinin Alo 147 hakkındaki görüşlerinin bilgi uçurma açısından değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 477-487. <https://doi.org/10.18506/anemon.347443>
- Varkey Gems Foundation. (2013). Global teacher status index. <https://www.varkeyfoundation.org/media/2787/2013globalteacherstatusindex.pdf>
- Waters, J., Anstey, S., Clouston, T., & Sydor, A. (2021). Investigating teachers' experiences with child-child harmful sexual behavior at school: an interpretive phenomenological analysis. *Journal of Sexual Aggression*, 27(2), 219-232.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Teaching is a profession that ensures the transfer of culture and social values between generations and plays an intermediary role in revealing the potential of individuals. At the same time, the teaching profession is a professional occupation that requires specialized knowledge, skills and professional formation in the field of education (Macbeth, 2012). As stated in the 1739 National Education Fundamental Law, teachers, who are responsible for fulfilling the administrative duties assigned by the state to education and training and achieving the goals of the Turkish education system, gain great importance in terms of the expertise required by this profession and the professional responsibilities they undertake (Altan & Özmuşul, 2022).

When the literature was examined, it was seen that there were studies on the factors that negatively affected the reputation of the teaching profession (Ceviz, 2018; Tunç & Toker Gökçe, 2018; Demir & Almalı, 2020), but in these studies, the issue of professional reputation was not examined in the sample of teachers who were investigated. It can be said that the situations subject to investigation, having undergone an investigation, and the opinions of teachers who have undergone an investigation and are important because they will negatively affect the perception of the reputation of the teaching profession and the teaching identity. For this reason, in the current study, an investigation was conducted about ethical or unethical behavior and it was aimed to examine the actions of employed teachers and education administrators in terms of the reputation of the teaching profession. In the research, the opinions of the teachers who were investigated were consulted in order to examine in depth the reasons and justifications of the actions subject to the investigation, as well as how the reputation of the teaching profession was affected. The main purpose of the research was tried to be achieved with the following sub-questions:

1. How is the reputation of the teaching profession evaluated today?
2. What are the problems that emerged regarding the reputation of the teaching profession as a result of the investigation and the reasons for these problems?
3. What are the effects of the problems experienced regarding the loss of reputation of the teaching profession as a result of the investigation?
4. How can the problems or events that cause loss of professional reputation as a teacher, along with the investigations, be reflected in the person's behavior if they happen now?
5. What are the solution suggestions to increase the reputation of the teaching profession?

Method

In this study, case study design, one of the qualitative research techniques, was used to reveal teachers' opinions, experiences and perceptions about the actions subject to investigation. According to Merriam (2013), case study is a method that provides in-depth description of the event or phenomenon in line with multiple sources and bases it on detailed foundations.

The study group of the research consists of teachers who can be reached as a result of examining the news about teachers reflected in the local and national press in a province in the Mediterranean region during the 2023-2024 academic year. In the research, the news and information reflected in the press were selected in accordance with criterion sampling.

In collecting research data, a semi-structured interview form was used to reveal the opinions, experiences and perceptions of the teachers about their professional reputation, who were selected by snowball sampling method, one of the purposeful sampling types, and about

whom an investigation was conducted. For the questions regarding the interview form, firstly, expert opinion on the subject was sought, and then the form was finalized with various edits. Additionally, a personal information form was used for the demographic information of the participants.

The data were analyzed using the content analysis method in order to scientifically accept the data obtained from the interviews with the participants, to understand them in a holistic way, and to synthesize and in-depth analysis of the facts and situations (Miles & Huberman, 1994).

Results and Discussion

When the findings of the research are examined; The problems experienced by teachers and school administrators regarding their profession are generally parent complaints, mobbing, conflict of interest within the institution and the disruption of institutional culture and peace resulting from these conflicts, slander - creating imaginary things, school management or it seems that there is injustice applied by other stakeholders and carrying out business by taking risks and initiative outside the legislation.

Another finding of the research is that the participants generally changed their behavior such as acting calmly, professionally, and controlling their anger in their views on the lessons learned from events or situations that caused loss of reputation in the teaching profession. Repetition of events or not getting involved in problems as an action decision based on current consciousness and throwing off responsibility are noteworthy.

Another important finding is the expectation that sufficient information will be collected about the fair and unjust aspects of the allegations made against the participants in response to the rapid operation of the complaint mechanism and turned into an investigation. In this context, it is recommended to impose restrictions on complaints about teachers and to impose criminal sanctions on units and individuals who make unfair complaints. When we look at the findings regarding other expectations for increasing the reputation of the teaching profession; It is seen that there is a desire to professionalize education management and to bring the teaching profession to the highest levels as university education. Due to the conflicts between teachers and school administration within the school, it can be said that educational administration is a profession originating from teaching and is not seen as a professional and specialized profession.